

Самур

№ 6 (265) 2013-йисан 21-июнь

1992-йисан январдилай акъатзава

Цийивилер

www.samurpress.net

Азербайжандин гьукуматди пуд ва мадни гзаф аялар авай хизанриз квалер гуда. Цийи кьанун кьабулайтла, пуд лагбай аялдилай гуьгьуниз дидедиз хьайи аялриз гьар вацран ва са сефердин пулинин куьмекарни гуда.

Астраханда Азербайжандихь галаз алакьалу эцигунрин кьадар кьвердавай пара жезва. Гила ина Азербайжандин Конгрессдин Меркез патал дарамат ва аялрин бахча эцигзава.

И йикъара Россиядин “Ак Ваз Аеро” авиаккомпаниди Магьачкъала-Баку рейс кардик кутада. Билетдин кьимет 35 евро, лув гузвай вахт 40 декьикъа я.

Чеченистанда гзаф члехи, дуьньяда вичин пай авачир, аламатдин мисклин эцигзава. Чин пад титандив кьевзавай, ракетдиз ухшар тир и аламатдин мис-кИндиз Рамзан Кадырован диде Айманадин тIвар гуда.

И ЧИЛ ХАЙИ ДИГЕ Я

Чи яйлахрин дигай бере.

ЖЕЧ ГЪА!...

ХИНАЛУГЪ ХУЬРЕ ТУРВАКЪ?

Къуба райондин дегь хуьрерикай тир Хиналугъ туристар вичихь ялдай пиперикай я. Хуьруьн акунри, адетри, хиналугъвийрин алакунри иниз илифзавай ксар гьейранарда. Ингье гила хуьруьз илифун патал аниз гьахьдай чкадал 2 манат налук гана кланзава. Тахьайтла, инал эцигнавай турвакдилай элячIиз жедач.

Турвакни турвакь я гьа! Урусалди адаз “слагбаум” лугьуда. И “баумди” гьикI ятIани инсандин рикел “гум” гьида ва адан кьилий гьакьикьатдани гум акьудда. Хиналугъиз фин-хтун регьят хьурай, дуьньядин шумудни са уьлквейрай кьевзавай ксариз и дегь хуьр акурай лугьуз гьукуматди иниз гьикьван хьсан шегьре рехь акьуднава. Мад анал турвакьар эциг лагьанвач хьи!

Талукь карханайрин кIвалахдарри “вакьвакь”ийиз ахьа жезвай и турвакь дуьшуьшдай тунвайди туш лугьузва. Хиналугъ кьадагьа алаз хуьзвай чка - кьурух тирди

малумарнава ва гьвилиай налук гана кланзава. Гила чкадин агьалийри са куьни-кай фикир-фа-гьумзава: “Мад Къубадин гьи хуьруьз гьахьдай чкадал турвакьар эцигдтла? Нагагь абур эцигайтIа, хьел акатиз тахьуй. Вучиз лагьайтIа мехьерар ва тазиятдин мярекатар тухузвай йикъара фин-хтун гьава я. Исятда Хиналугъдани гьакI я.

М.МЕЛИКМАМЕДОВ

Кард мукалай
элячIдач.

Лезги халкьдин
мисал

Yeniliklər

www.samurpress.net

VAHİD İNFORMASIYA MƏRKƏZLƏRİ

Azərbaycanda kitabxanalar vahid informasiya və istirahət mərkəzi kimi fəaliyyət göstərəcək. Respublikanın əksər kitabxanaları müasir dövrün tələblərinə cavab vermədiyinə görə xüsusi layihə hazırlanıb. Bu layihə iki-üç aydan sonra işə salınacaq. Mərkəzlərdə elektron kitabxanalar yaradılacaq, Wi-Fi fəaliyyət göstərəcək.

Respublika mədəniyyət və turizm nazirliyi 2014-cü ildə 10 rayonda belə pilot mərkəzlər açacaq. Mərkəzlər özlərini doğrultsa, 2020-ci ilədək bütün respublikada belə sistem yaradılacaq.

"ELM-TV" YARADILACAQ

Bu günlərdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının rəyasət heyətinin iclasında bir sıra mühüm məsələlər müzakirə olunub. Belə məsələlərdən biri Akademiyanın İnternet-televiziyanın yaradılmasıdır. Onun yaradılması bu elm müəssisəsinin fəaliyyətinin daha da yaxşılaşmasına, elmi nailiyyətlərin yetərincə təbliğ olunmasına imkan verəcək.

SƏYYAR XİDMƏT

Qubada səyyar ASAN xidməti fəaliyyətə başlayıb. Xüsusi təchizata malik avtobusun köməyi ilə Quba, Xaçmaz və Qusar rayonlarının əhalisi 15 gün ərzində 5 dövlət müəssisəsinin 8 xidmətindən istifadə edə bilər. Belə xidmət forması regionun 410 min nəfərlik əhalisi üçün nəzərdə tutulub. Səyyar xidmət əhaliyə bir sıra məsələlərin yerində həll olunmasına yaxından kömək göstərir.

**Səadət kamalla
yetişir başa,
Xalqa hörmət elə,
ədəblə yaşa.**

Nizami Gəncəvi

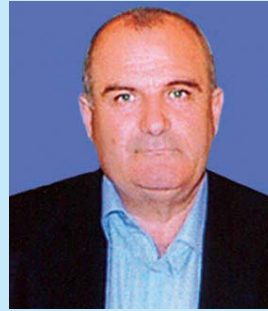
BAŞLICA SƏRVƏT: XALQLARIMIZ**HAPUTLAR**

İyirmi il əvvəl ulu öndər Heydər Əliyevin dediyi sözlər yaddaşıma həmişəlik həkk olunub: "Biz Azərbaycan deyəndə onun sərvətini, onun gözəl təbiətini nəzərdə tuturuq. Lakin bütün bunlarla yanaşı, respublikanın ən başlıca sərvətlərindən biri, bəlkə də ən başlıca sərvəti qədimdən bu torpaqda yaşayan, öz taleyini, öz həyatını bu torpağa bağlayan, müxtəlif millətlərdən olan, müxtəlif dillərə etiqad edən adamlardır. Ölkə nə qədər çox xalqı birləşdirsə, bir o qədər çox zəngin olar."

Həqiqətən də, bu gün ölkəmizin zənginliyini əks etdirən əsas göstərici buradakı xalqlardır. Respublikamızda türkdilli azərbaycanlılarla yanaşı ləzgilər, avarlar, saxurlar, udınlar, qızılər, buduqlar, xınalıqlar, ingiloylar, haputlar, talışlar, kürdlər, tatlar, yehudilər və başqa xalqlar da yaşayır.

Adlarını sadələşdirdiyim xalqlardan biri də nümayəndəsi olduğum haput xalqıdır. Qədim tarixə malik haputlar ləzgi xalqları qrupuna daxildir və onların dili də Qafqaz dil ailəsinin ləzgi dil qrupuna aiddir. Təəssüf ki, Azərbaycanın etnik xəritəsində min illər boyu mövcud olan haputlar tarixi-etnoqrafik, sosioloji, həmçinin etnoloqivistik baxımdan hələ də öyrənilməyib. Bunun da bir neçə səbəbi var. Birincisi, bu xalqa bağlı tarixi məxəzlərin azlığıdır. İkincisi, müasir dövrdə haputların tarixi, mədəniyyəti və dili ilə bağlı tədqiqatların aparılmamasıdır.

Sovet dövründə Dağıstanın ləzgi tarixçiləri və dilçi alimləri yaxşı bir ənənə qoymuşdular. Onlar ləzgi dil qrupuna aid olan xalqların tarixini və dilini tədqiq edirdilər. Uneyzat Meylanovanın, Bukar Talibovun, Ənvər Şeyxovun, Fəida Qəniyevanın saxur, buduq, xınalıq dilləri, Azərbaycan ləzgilərindən filologiya elmləri doktoru Şəmsəddin Sədiyevin qız dili haqqında fundamental əsərləri məhz belə meydana gəlib. Təəssüf ki, indi bu xətt davam etdirilmir.

Digər bir səbəb, haput ziyalılarının xalqın tarixi, mədəniyyəti, dili ilə yaxından məşğul olmamasıdır. Etiraf edim ki, ələ mən özüm 1981-ci ildən, İsmayılı rayonunun Mollaisaqlı kənd orta məktəbində coğrafiya müəllimi işləməyə başlayandan xalqın tarixi ilə maraqlanmışam. Otuz illik axtarışlar zamanı haputlar haqqında xeyli məlumat toplamışam. Həmin məlumatları XVIII-XX əsrlərdə yaşamış rus müəlliflərindən İ.Qerberin, N.Zeydlisin, N.Abelovun, Q.Bekkerin, V.Leqkobitovun, P.Yaqodinskiyin, P.Kotlyarevskinin, F.Snitnikovun, A.Qenkonun və başqalarının əsərlərindən, 1880-1886-cı illərdə Tiflisdə çap olunmuş "Qafqaz haqqında məlumat külliyyatı"ndan və digər mənbələrdən əldə etmişəm. Azərbaycan tarixçilərindən Rəşid bəy İsmayilovun, akademik İqrar Əliyevin, tarix elmləri doktorları Fəridə Məmmədovanın, Qiyasəddin Qeybullayevin, Qəməşah Cavadovun əsərlərində haputlarla bağlı maraqlı məlumatlar vardır.

Bütün bu məxəzlərdən faydalanmaqla 2010-cu ildə istedadlı gənc şair, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, prezident təqaüdüçüsü Elsevər Məsumun redaktorluğu ilə "Şəms" nəşriyyatında "Haputlar" adlı kitabımı

çap etdirdim. Burada həm haputlar, həm də müasir dövrdə onların yaşadığıları ən böyük kəndlərdən olan Mollaisaqlı, onun tanınmış adamları haqqında məlumatlar verilib, el şairlərinin şeirləri dərc edilib.

Hazırda haputlar əsasən İsmayılı rayonunun Hacıhətəmli və Mollaisaqlı, Quba rayonunun Haput, Cek, Əlik kəndlərində, həmçinin Xaçmaz rayonunun bəzi kəndlərində yaşayırlar. Tarixi məxəzlərdən məlum olduğu kimi, əvvəllər onlar daha çox kəndlərdə yaşamışlar. Müzəffər Məlikməmmədovun 2008-ci ildə çapdan çıxmış "Ləzgi dilləri" kitabında XIX əsrin sonlarında mövcud olmuş 14 haput kəndinin adı qeyd olunub. Bunlar Haput, Dağ Haput, Dırşalı Haput, İbrahim Haput, Qaradağ Haput, Haput Məlikli, Haput İmamli, Haput Kürd, Haput Mollaisaqlı, Haput Hacıhətəmli, Şıx Haput, Böyük Haput, Kiçik Haput və Yuxarı Haput kəndləridir.

Tarixçilərin yazdıqları kimi, özlərini "her" adlandıran haputlar mənsəçə qədim Qafqaz Albanıya tayfalarından biridir. Gürcü məxəzlərində hətta qədim dövrlərdə herlərin yaşadığıları Hereti dövlətinin olduğu göstərilir. Bütün bunlar haputların dərin tarixi köklərə malik olduğunu sübut edir. Bu kökləri arayıb axtarmaq, xalqın tarixini, mədəniyyətini, dilini, adət-ənənələrini yaşatmaq bizim borcumuzdur. Bu işdə "Samur" qəzetinin özünəməxsus rolu var. Qəzetdə ayrı-ayrı ləzgi kəndləri haqqında verilən məqalələr tədqiqatçıdır. Onun səhifələrində həmçinin xınalıqların, qızılər, rutulların, ağulların yaşadığıları kəndlər haqqında da maraqlı məqalələr dərc edilib. Arzu edərdim ki, bu xətt gələcəkdə də davam etdirilsin və "Samur"da haput kəndləri haqqında da məqalələr verilsin.

İdrım MƏSİMOĞLU,
İsmayılı rayonundakı Mollaisaqlı kənd orta məktəbinin müəllimi

ŞAMAMA

Bir kənddə bir qoca ilə qarı yaşayırdı. Onların evində iki qız böyüyürdü. Qızlardan biri qarının, o biri qocanın idi. Qocanın qızı gözəlliyi, xoş xasiyyəti və zəhmətkeşliyi ilə seçilirdi. Qarının qızı isə dalaşqanlıq və tənbəlliyi ilə tanınırdı. Qarı doğma qızını daim əzizləyər, ögey qızına isə göz verib, işq verməzdi.

Bir gün qarı qocaya əmr elədi:
- Qızını hara istəyirsən apar, tək gözlüm onu görməsin.

Qoca xurcununa bir şamama qoyub peşman halda qızını da götürüb evdən çıxdı. Onlar bir xeyli yol gəldəndən sonra kəndin qurtaracağındakı tarlaya çatdılar. Oturub yorğunluqlarını almaq qoralarına gəldilər. Qızının yuxuya getdiyini gören qoca şamamanı onun yanına qoyub evə qayıtdı.

Bir azdan qız oyandı, gördü ki, tarlada tək-tənhədir, yanında isə balaca bir yemiş var. O, acı-acı ağladı. Bu vaxt bir dəstə qarğa onun başı üstündə dövrə vurmağa başladı. Onlar qarlıdaşdılar:

- De görüm, sən quşcuğazsanmı?
- Hə, mən yazıq quşcuğazam, - deyə

qız cavab verdi.

Bu sözləri eşidəndə qarğalar ona xunmayıb, uçub getdilər.

Qız şamama ilə oynamağa başladı. Sonra ona dedi:

- Ah, şirin yemiş, səni yeyim, yeməyim?

Şamama dil açdı:

- Yaxşısı budur, mənə yerdə diyirlə.

Qız onun sözünə əməl etdi. Birdən yemişin diyirləndiyi yerdə gözəl bir ev ucaldı.

Qız sevindi. Bir azdan o, şamamadan soruşdu:

- Ah, şirin yemiş, səni yeyim, yeməyim?

Şamama isə bu dəfə dedi:

- Məni tarla aşağı diyirlət.

Qız onun dediyi kimi elədi. Birdən onun qarşısında bir təndir peyda oldu. Onun içində indicə bişmiş çörək var idi. Qız ləzzətli çörəyi yeyib yenidən şamamanı oynatdı. Du dəfə şamama diyirlənib tarla aşağı getdi və arabaya çevrildi. Arabada nələr yox idi: pal- paltar, süfrə, yorğan-döşək...

Qız onları evə daşdı, çörəyin üstünü süfrə ilə örtüdü. Sonra isə bəzənib çölə çıxdı. Yenidən şamamanı diyirlətdi. Bu dəfə şamama lap üzəyə diyirləndi və gözəl bir xalçaya çevrildi. Elə bu vaxt bir gənc çoban oradan keçirdi. O, sevincək halda xalçanın üstündə oturdu. Xalça o saat göyə qalxdı və uçub düz qızın yanına aşağı endi. Çoban qızı görüb heyrətə gəldi:

- Sən kimsən, gözəl qız? - deyə soruşdu.

- Ögey anam mənə evdən qovdu, doğma atam mənə çöldə azdırdı. Bu balaca şamama isə mənə achiqdan və tənhəlikdən qurtardı. Üstəlik bu gözəl evi də mənə bağışladı, - deyə qız cavab verdi.

Oğlan bir könüldən min könülə qıza

aşiq oldu. Onlar evləndilər, balaca şamamanı isə pəncərənin qabağına qoydular.

O vaxtdan aylar ötdü. Bir dəfə qarı qocaya dedi:

- Get, heç olmasa qızının sümüklərini yığıb gətir.

Qoca tarlaya yollandı. Burada gözəl bir ev ucaldı. İçəridən onun qızı çıxaraq atasını hörmətlə qarşıladı, yedirdib-içirdib, hədiyyələrlə yola saldı.

Qoca evinə qayıdanda şad və xümrəm idi. O, gördüklərini qarıya danışanda qarı qışqırdı:

- Yaramaz qoca, öz qızını ərə vermisən, mənəm qızım isə evdə qarıyır. Tez ol, mənəm qızımı da həmin tarlaya apar!

Qarı qızı üçün şirin köklər bişirdi və onu qoca ilə yola saldı. Qoca isə qızını başqa səmtə apardı. Bir xeyli yol gəldəndən sonra onlar yorulub dinciklərdəni almaq üçün oturdular. Qız yuxuya gəldən kimi qoca evə qayıtdı.

Bir azdan qız oyananda gördü ki, böyük bir tarlada tək-tənhə qalıb. O, ucadan ağlamağa başladı. Səsa bir dəstə qarğa uçub gəldi. Onlar qarlıdaşib soruşdular:

- De görüm, sən quşcuğazsanmı?

Qız hirsənib onları əlləri ilə qovmağa başladı:

- Rədd olun, lənətə gəmiş qarğalar!

Bunu görəndə qarğalar qızı dincikləməyə başladılar.

Ertəsi gün qarı arını tarlaya göndərdi: - Get, gör mənəm qızım necə yaşayır.

Qoca tarlaya çatanda gördü ki, qarının qızının ancaq sümükləri qalıb. O, sümükləri xurcununa yığıb evə gətirdi və arvadının qabağına atdı. Qarı acı-acı ağladı. Lakin artıq gec idi.

Çevirən: Natiq SƏFİYEV

(Эвел газетдин 2013-йисан 27-апрелдин, 22-майдин тилитра)

Лезгийри чѣхи къушунар къватнавайди чир хъайила, Тимурленг абурухъ галаз женг чѣгун патал Къазикъумухдинни Аухардин гъакимрикай менфят къачуз алахаъна. Адан тарихчи Низам ад-Дин Шамиди хъхъзъиввал, “Къазикъумух вилайетиди ва Аухардин къушунрихъ ихътин са адет авай: абуру гъар йисуз, гъар вацра динсузрихъ галаз женг чѣгъузвай...” (Килиг: Тизенгаузен В.Т. Сборник материалов, относящихся к истории Золотой Орды. М.-Л., 1941, т. II, с. 124). Тимурленга абурун пад къазвай ва гъакимриз меслят гана лагъанай хъи, “диндин душманрихъ галаз датлана женг чѣгу, ислам тестик хъун патал гиле тур яхъ.” (Килиг: Мад гъана). Дин лагъайла, тарихчийри хъхъзъиввал, адан гиле вичин ниятрив агакъун патал яракъ тир. Гъавилай Тимурленга диндин къанунар хуъзвай ва кардик кутаз-вайбуруз къаюмвал ийизвай, “абурухъ галаз сад хътин ихтиярар авайбурухъ хъиз суъбетдай.” (Килиг: Бартольд В.В. Улукбек и его время. - Сочинения. Т. II. М., 1964. С. 45).

Чкадин халкъар сад-садахъ галаз кукѣуриз къанзавай Тимурленган сиясат батул патал

Лезги Гъамди чар хъена, Аваран ва Агар хуърерин клеретрай са шумуд кас шамхалдин кылив ракъурна. Гъамдин чарчи адаз клевелай эсерна ва шамхалди Тимурленгаз къуллугъ авунилай гил къачуна. Гъакимди чкадин халкъариз куъмек гуз акурла, чапхунчиди адалай къисас вахчун къарардиз къачуна. Тимур тарихчи Шараф ад-Дин Йезиди хъенай: “Абуру (Къазикъумухдин ва Аухардин гъакимар - М.М.) чпин адетдлай гил къачуна, динсузриз куъмек гуз эгъчна. Тимуран серлерди къийлай-кылди яракълу 500 атлудин киле аваз абурал вегъена ва абуру (шамхалдин 3000 аскер - М.М.) чукурна, абурун кыл тир шамхал Мубашир-багъадур... къуна...” (Килиг: Тизенгаузен В.Т. Сборник материалов, относящихся к истории Золотой Орды. М.-Л., 1941, т. II, с. 124).

И вакъадилай къулухъ Къазикъумухдин ва Аухардин агъалияр къавел къарагъна. Цийи къушун туькъурна, Куьредиз атай абуру чеб Тимурлахъ галаз женгиниз гъазур тирди малумарна. И кардикай хабар кур къеци Тимура а вилайетрин кыилел Къайтагъдин сед хътин мусибат гъиз къан хъана. Са йис вилек ада Тохтамышаз куъмек гайи Къайтагъ акѣ кукварнай хъи, ина гъар агъзур касдикай анжах са кас чан алаз амукънай. 1396-йисан гатфаризни гатуз даргийрин, аварин, къумукърин, лакрин къушунар кукварна, хуьрер чукурлай Тимураз гила лезгийр дунъядилай михъиз тергиз къанзавай. Адан зулумдин и кыл, а кабил авачир. Гъамди вичин “Атурай тлап” ширда хъенай:

Алууарна тагъан картар,
Сандухарив къуна Гадар,
Бицѣ серердиз атурай тлап,
Тунах ина са хуьр, са къвал.

Ина шайрди къеци Тимураз бицѣ (алчакъ) сердер лугъуза, ада тагъан (гужлу) дагъвийар алууарна Гадар келе гъикл къанатла, халкъдиз гъихътин зулумар авунатла къалурзава. Гадар келе къаз тахъай пачагъди чкадин агъалийриз ислягъилин икърар кутунин теклифнай. Келеда авайбуру рази хъанай. И кардай Тимура келедиз пишкешар авай сандухар ракъурда къван. Амма сандухра авайди савкъатар ваъ, аскерар тир. Абуру келедиз агакъи кумазни, къаравулчийр яна къенай ва монголриз варар ахъайнай. (Килиг: Магомедов Р.М. История Дагестана. Махачкала, 1991. С. 56). Тарихчийри хъхъзъиввал, а чѣвуз чапхунчиди акъван инсанар яна къенай хъи, мейитрикай чѣхи клунтлар арадал атанай. (Килиг: Мад гъана).

Монголри Гадар гъикл къанатла къалурзавай, арабалди хъенвай са тарихдин чешмеда а чѣван вакъиаяр икѣ къелемдиз къачуна: “Мусурманри (монголри - М.М.) динсузар элкъурна цѣрце туна, абуруз басрух гана, абурухъ галаз женг чѣгуна; амма яргътаз чѣвалди абурувай Гадар къаз хъанач. Гъавилай мусурманрин ариф-дар ксари чпин арада меслятар

кутунна, абуру алууарна къанзава. Амма са шартлуналди. Абуру вацун къережда чаз алуш-веришдив машгъл жедай къулайвилер туькъурда. А чѣвуз чна малар туьхъвайди я лагъана, чи цун арабаяр вацун агудда. Лезгийрихъ гъихътин къуварар аватла чирда ва герек хъайн кумазни цун арабаяр кардик кутуна, абуруз басрух гуда.”

Монголрин цун арабаяр арабрин кунфарайрилай (къванер гадардай цапанрилай) тафаватлу тир. Абуру гъаклан къванер ваъ, цѣй галай къванер гадарзавай. Къванер гадарзавай алатар арабайрал туькъурнавай. Абурун куъмекдалди 500-600 метрдин мензилдай душмандин вилек пад къаз жезвай. Монголри эвел душмандин пунайрал ихътин цѣяр къурурдай, ахла басрух гудай.

Лезгийрихъни къванер гадардай цапанар авай. И цапанри къванер генани яргъаз гадардай. Дагъвийри и яракъдикай анжах дуьзенлухдин даяейра менфят къачудай. Абурун къилин тактика душмандиз адан гимандиз текъвер чкайрай, садлагъана, гъаф чѣвуз йифиз басрух гун тир. Тимураз гъа и кардикай кичѣзвай ва гъавилай даяедиз хъсандиз,

вири патарихъай гъазур жезвай. Пачагъдиз лезгийр вичин иви хъваз гъазур тирди тийижиз тушир. Са йис вилек лезгийриз садлагъана

гъана чѣхи къуваралдай басрух гайи къеци Тимура абуруз лугъуз тежер къван залан зулумар авунай. Гъа девирдин вакъиайрин шагъид хъайи тарихчи Фома Мецопскийди хъейвал, Тимура 10 агъзур лезгийр Афганистандин къучарнай. И делил албан тарихчи Есан Гъасан Жалалягани тестикъарзава (Килиг: Есан Хасан-Джалалян. Краткая история страны Албанской (1702-1722). Баку, 1989. С. 21-22).

Лезгийри къеци Тимуран и крар рикелай ракъурнавичир ва адалай къисас вахчун патал вири жуьредин алахъунар ийизвай. Гъар са лезги хуьр душманрихъ галаз женг чѣгъузвай келедиз элкъенвай. Чеб ислам теблигъзавайбуру хъиз къалурзавай монголрин гъакъикъатда асул ният жезмай къван пара халкъарни пара чилер чапхун авун тир. Гъеле шумуд йисар вилек лезгийрин тек Рича хуьр къун паталди абурун къушунри 25 юкъуз женг чѣгунай. Тарихчийри хъхъзъиввал, сад лагъай гил тир монголриз икъван женгчи халкъ акъаз. И халкъдин гъар са хуьр къула душманди агъзурралди аскерар квадарзавай. Гъавилай лезгийрин хуьрерин шегъерар къурла, монголри динж агалийриз гъафни-гъаф зулумар ийизвай. Рича хуьр къур чѣвуз абуру инавай чѣхи мискинни чукурнай. (Килиг: Лавров Л.И. Эпиграфические памятники Северного Кавказа. М., 1966. С. 83). Гъа и са делиди чапхунчийри ислам гъикл теблигъзавайла хъсандиз къалурзава.

Муъзеффер МЕЛНИКМАМЕДОВ. (Гуьгъ ама)

Къегадди чил хуьда, хайнди - къил.

Лезги халкъдин мисал

Цийивилер www.samurpress.net

ЦИЙИ ГАФАРГАН

Россиядин Илимрин Академиядин Дагъустандин Илимдин Меркезди С.Юзбегован ва Н.Абдулмуталибован редакциядик кваз урус чѣланин лезги чѣлан гафарган чапдай акъуднава. Цийи гафарганда 40 агъзурдалай виниз чѣлан улчмъяр гъатнава. Адан авторри чпин къваллахда сифтеган М.М.Гъажиева туькъурлай “Урус чѣланин лезги чѣлан гафаргандин” (1950) тежрибадикай менфят къачуна.

Гафаргандин эхирдай географиядизни топонимикадиз талукъ тир чкайрин тѣваран ганва. Гафаргандикай къелзавайбурун гегъенш къатаривай, муалимривай, мектебра ва институтра къелзавайбурувай, къелемэглийривай, чѣлар чирунал рикѣ алай вирибурувай менфят къачуз жедда.

ВИЛИКДИ ТУХУН ПАТАЛ

Меденият виликди тухун патал Россиядин гъукуматди 9 миллиард манат пул чара авуна. Гъа идалди, гъукуматди театрдинни музыкадин коллективриз, и рекъай пешекарар гъазурзавай институтриз, кинематографиядин, архитектурадин, литературадин карханайриз куъмек гун къарардиз къачуна.

Кил акъуддай ксари лугъузвайвал, гъукуматди Дагъустандин чара-чара халкъариз талукъ театрриз, гъабурукай яз лезгийриз талукъ карханайризни куъмек гуда.

РИКЕЛ ХКАНА

Дербент шегъерда Гъукуматдин Лезги Драмтеатрдин дараматда Дагъустандин машгълур тат шайр ва драматург Хизгил Авшадумован 100 йисан юбилей туьхвана. Республикадин министрри, машгълур зарийри, тѣвар-ван авай агъсакъларни иштирак авур мьрекат гъаф гурлуди хъана. Мьрекатдал хайи литература виликди тухун патал лезги зарийри татрин къелемэглийриз, гъакъни маса халкъарин векилриз гъихътин куъмек ганатла гегъеншдиз къейд авуна.

ЧИ ЛИТЕРАТУРАДИН АХЪАЙИЗ ТАХЪАНВАЙ ЧИНАР

ЛЕЗГИ ГЪАМДИ

(XIV - XV виш йисар)

авуна ва абуру амалдарвал кардик кутунин къарардал атана. Абуру чпин векилар зегъерлу векъер гъун паталди Гъиндистандиз къарурна. Векъер гъайила мусурманри а векъер куьткъуьнна жими хуьрекрик акадарна.

Ахла мусурманри динсузрин кылив жаасу ракъурна. Ада динсузар алууарна лагъана: “Абуруз квехъ галаз женг чѣгун гъаф четин я. Чпихъ тадаракарни тѣмил ама. Гъавилай абурун къула къаларни гъатнава. Мусурманриз тализ инай хъфиз къанзава...” И хабардикай динсузриз хвеши хъана. Няни алукъайла абуру чпин шегъердин варар ахъайна, мусурманрихъ галаз даяедик къыл кутуна. Мусурманри зегъер квай хуьрекар туна, чеб катзавай къасарна. Динсузар гъасятда абуру тунай хуьрекар нез эгъчна. А хуьрекрикай тѣурбуру вири къена. Гъа и саягъда абурукай ирид агъзурни ирид вишни къанни цѣуд кас гъелек хъана. Мусурманри Гадар къуна.” (Килиг: К истории Дагестана. Запись Инкачилау. РФ ИИЯЛ, ф. 1, оп. 1, д. 378).

Гъа ихътин амалдарвилералди шумудни са кѣлеярни хуьрер къур монголри Юкъван Дагъустан гъилик авурдалай къулухъ Лезгистандал вегъин къарардиз къачуна. Лезгийр гужлу тирди ва абуру эхирдалди женг чѣгъузвайди хъсандиз чизвай Тимурленга мад са амалдарвал авуна.

МАД СА АМАЛДАРВАЛ

Дербент къуна, инай Къулан вацѣ галайнихъ вегъиз гъазур жезвай къеци Тимура вичин гъилибарниз ихътин са буйругъ гана: “Чна лезгийрихъ галаз икърар

ЮБИЛЕЙ ПИСАТЕЛЯ-ЖУРНАЛИСТА

ТӘВРИК * БАРКА * ПОЗДРАВЛЕНИЯ

Һөрмәтлӣ Сәдақәт ханым! Сизи – иҗтәдадлӣ язачым 60 иллик юбилейиниз мүнәсибәтлә тәбрик едирик.

Сиз бәдӣ ярадиҗлиға орта мәктәб илләриндә башламисыз. “Vətənim” адл илк шәрһиндә 1965-сә илдә “Qızıl Qış” гәзәтиндә, ел һәмһин илдә “Qırılmış qanad” адл һекәяһин “Azərbaycan pioneri” гәзәтиндә дәрҗ едилmişдир. 1968-сә илдә “Azərbaycan gəncləri” гәзәтинин respublika мәктәбләри арасиндә кеҗирдиз “Anam, doğma Azərbaycan” mövzusunda inşa yazı müsabiqəsinin qalibi olmusunuz. 1969-cu илдә индики Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinә qəbul olunmusunuz, eyni zamanda “Azərbaycan gəncləri” гәзәтинин ştatdankənar müxbiri kimi fəaliyyətə bəşlamisınız. Yaxudiliğinizдә publisistikaya geniş yer ayırmisınız. Lakin бәдӣ ярадиҗлиға дә davam etmişdir. Mətbuatda, ədəbi almanaxlarдә şeir və hekayələrinizlə mütəmadi işlərak etmişiniz.

1985-сә илдә “Səssiz haray” адл povest və hekayələrdən ibarət илк kitabınız “Yazıçı” nəşriyyatında çapdan çıxmışdır. Sonralar “Bir yaz gecəsi”, “Qarib quşun nəğməsi”, “Hal”, “Qürub”, “Ayı yağışı”, һәмһинин lözgi və rus dillərində bir neçә kitabınız oxucuların ixtiyarına verilmiş və böyük maraqla qarşılanmışdır. Neçә-neçә şerinizдә musiqi bəstələnmişдир.

Siz tərçümә sahəsində дә sәmərəli fəaliyyət göstərirsiniz. Ə.Cavadın, S.Vurğunun, H.Arifin, R.Əfəndiyevanın, H.Orucovun və b. yarıdılığından nünunələri lözgi dilinə çevirmisiniz. Ədəbi-bәдӣ fəaliyyətiniz “Qızıl qələm”, Həsənбәy Zərdabi adına, Məһsəti Gəncəvi adına, Nətəvan adına mükafatlarla, xalqlar арасиндә tolerantlıq ideyalarının təbliğinə görә Helsingin Vətəндәş Assambleyası AMK-nın “Sülh” mükafatına layiq görülmüşünüz.

Һөрмәтлӣ Сәдақәт ханым! Сизи бир дահә 60 иллик юбилейиниз мүнәсибәтлә тәбрик едир, сизә cansağlığı, uzun ömür, yeni-yeni yarıdılıq uğurlar arzulayıpq.

AZƏRBAYCAN YAZIÇILAR BİRLİYİ

Играми Седакьет Къайинбеган руш! Чна ваз ви 60 лагъай иер гафгар риклин сидкьидай мубаракзава.

Ви твар «Лезги газетдин» кьад агъзурдав агакьна кьелзавайбуруз хьиз, вири Дагъустандизни сейли я. Чи газетдин чинриз акулзавай, халкьдин миже галай члалал хьизвай, чак виридак руьгь кутазвай ви шиирар сивий-сивиз фивза. Ви «Къарагъ дьняви, Лезгинкадал кьуьлериз», «Къайин рагъ», «Мад са гафгар», «Кълар, къларвиар», «Чалакай баллада» хьтин ктабар гъар са лезги паталди лугъуз тежер кьван кьиметлугур я. Авайвал лагъайтла, ви члалар кьизилдин члалар я ва а члаларал вири халкь ашукъ я.

Вун чаз таватрин тават, гъетерин арада виридалайни экъу гъед эчидә. Вун Халкьди халкь патал халкьнавай са баллада хьиз я.

Чаз датлана хайи халкьдикайин хайи чилин кьисметрикайи кьизвай ви кьелемдин женг мадни кьатиди хьана, ви дережар мадни виниз хьаж хьана кланзава.

«Лезги газетдин» редакциядин коллективдин тиваршелей А.У.САИДОВ, кьилин редактор

Играми Седакьет вах! Ваз 60 йисан Сувар мубарак хъурай. Дуйньядин вири лезгийри хьиз, зани ви алакь-ууриал дамахзава. Вун лезгийрин бахтунуз са Рагъ хьиз аганва, гъа Рагъ хьизни амукьда. Им са за ва, ви шииррин явладини, ваз акуна кланзавай Лезги кьаматдини лугъуз-ва. Вакай вуч чуйньхин. Зун гагъ-гагъ чи вилик-кьилик галай са бязи жуванбурун кьвалахар акваз, луварар хана, руьгъдай аватда, са шейни ийиз клан тежер жувакай кьуьчлена жеда. А члавуз за ви шиирар кьелда, валлагъ, зун жувал кьведә, эьлан руьгъ зав мадни ахгата. Вун агърай! Вун чаз жувал хтун патал герек я. Гьич та-хьайтла, ви рикелвей сувар тлимларун патал чун жувал хтана кланда. Вазни ви хизандиз чандин сагъвал тлалабаза за.

Ярли ЯРАЛНБЕВ, профессор

Уважаемая Седает ханум! Лезгинский народ на сегодняшний день разбросан по всему миру. В разных странах и уголках мира мы живем, работаем, продолжаем свой род, гордо сохраняя свое имя – имя ЛЕЗГИН. Мы читаем и изучаем свою историю, сохраняем обычаи, традиции, культуру, язык, литературу. Опьяляясь назад, мы видим Кюре Мелика, Микраха Кемер, Саида Кючхорского, Гасана Алкалари, Етима Эмина, Сулеймана Стальского и много, много других ярких представителей культуры, науки, литературы. Мы гордимся ими...

Сегодняшнюю историю нашего народа создаете Вы - уважаемая Седает ханум! Какой она будет, предстоит оценить нашим внукам. Вы делаете для своего народа много в области литературы, этнографии, культуры. Ваш вклад в сохранение лезгинского языка, традиций, обычаев неоценим.

Желаем Вам крепкого здоровья, радости, бесконечной любви к своему народу, успехов и много сил! Пусть Ваше имя, вписанное золотыми буквами в историю лезгинского народа, продолжит ряд знаменитостей. Мы Вам желаем долгой и плодотворной жизни!

А.А.ДИЛОВ, председатель Всеукраинского Лезгинского конгресса
Ф. НАГИЕВ, директор Лезгинского культурного общества «Самур» в Украине

Дорогая Седает! С юбилеем тебя! Благодаря тебе и твоим произведениям я через всю свою жизнь пронесла любовь и уважение не только к тебе, но и ко всему народу Азербайджана! Я перечитываю твои произведения, живу переживаниями твоих героев! Ты, сама того не ведая, плотно вошла в жизнь сотен белорусских читателей. Мы, твои благодарные читатели, подывали вопрос о переводе на белорусский язык твоих романов и об издании твоих книг в Минске. Я не получила от судьбы материального достатка, зато в который раз благодарю судьбу за встречу на моем пути знакомых людей, таких как ты. Всех благ тебе, друг мой!
Валентина ЖУК, Минск.

На днях в Азербайджанской Государственной Филармонии имени М. Магомаева был торжественно отмечен 60-летний юбилей известного писателя-журналиста Седает Керимовой.

Мероприятие началось с открывшейся в фойе выставкой книг юбиляра. Затем под ритмы зажигательной «Лезгинки» прозвучали стихи в исполнении юбиляра на трех языках, ставшие лейтмотивом вечера.

Выступившие на мероприятии заместитель главного редактора газеты «Самур», известный журналист Музаффар Меликмамедов и Альфия Рустамова рассказали о содержательном жизненном пути и разносторонних творческих поисках юбиляра.

Сообщалось, что, еще будучи школьницей Седает Керимова выступала в ряде газет и журналов республики со стихотворениями, рассказами и статьями. Созданный ею в годы учебы на факультете журналистики Азербайджанского Государственного Университета цикл статей на тему морали прославил ее в республике как талантливого журналиста.

Отличающаяся собственным стилем как профессиональный журналист С.Керимова является автором более 8 тысяч статей, очерков, корреспонденций, зарисовок, эссе и фельетонов на азербайджанском, русском и лезгинском языках. За успехи в журналистике она была удостоена различных премий как в советский период, так и в годы независимости Азербайджана. С.Керимова известна в республике и за ее пределами и как талантливый писатель, поэт и драматург. До настоящего времени издано 17 поэтических и прозаических сборников автора на трех языках. В 2011 году вышел в свет энциклопедический сборник «Гусар Гусарцы», явившийся плодом 13-летнего труда С.Керимовой.

Было отмечено, что более 100 песен, слова и музыка к которым принадлежит С.Керимовой, исполняются многими известными певцами. Ансамбль лезгинской песни и танца «Сувар», создателем и художественным руководителем которого с 1996 года С. Керимова является, имеет в своем арсенале 5 музыкальных альбомов. Она также является автором сценария и режиссером двух музыкально-документальных фильмов о жизни и быте лезгинского народа. Сообщалось, что проработав долгие годы в различных печатных органах республики, с 1997 года она успешно продолжает любимую журналистскую деятельность в должности главного редактора газеты «Самур».

Юбиляра поздравил председатель лезгинского Национального Центра «Самур» Шаир Гасанов.

Советник посла Российской Федерации в Азербайджане Владимир Денисов вручил Почетную Грамоту российского правительства С.Керимовой за ее вклад в сохранение лезгинского языка и культуры.

Выступившие на мероприятии коллеги - писатели-журналисты Флора Хализаде, Сульхя Мусақызы, Севда Микаилқызы, говорили о ценном вкладе юбиляра в развитие культуры азербайджанского и лезгинского народов, пожелали ей дальнейших успехов. Известные ученые, доктора наук, профессора Кямил Айдазаде и Акиф Аббасов, доцент БГУ Гемер Мюршюлло, доцент Университета Архитектуры Азербайджана Адхам Шахмурадов, друг газеты «Самур» Орудж Оруджев, председатель общественно-объединения «Азери-Талыш», главный редактор талышской газеты «Толыши седо» Мехтибей Сафаров, председатель татарского общества «Туган тел» Гюльджан Мисоутева, аскакал курдской общины Азербайджана Ахмед Хапо, руководитель международного он-лайн информационно-аналитического центра «Этноглобус» Гюльнара Инандж, известный филолог, видный деятель аварского народа Асият Тинаева и другие гости вечера в своих выступлениях рассказали о человеческих качествах юбиляра, о ее роли в укреплении дружбы между народами Азербайджана.

Поэтический букет ее же стихов подарили юбиляру доктор философии по филологии Самая Керимова, молодые мастера чтения, бывшие солистки ансамбля «Сувар» Гюльнара Караханова и Альвия Гасанова, студентка Азербайджанского Государственного Университета Искусств Кенюль Расулова, юные гости вечера Кямран Сардаров и Тахмина Абасова.

Много гостей приехало на мероприятие из разных уголков республики: из Гусара, Губы, Хачмаса, Исмаиллов, Кабалы, Огуза, Саатлов, Ленкорани, Лерика, Закалати, Белокани. Среди гостей были и друзья юбиляра из Турции, Казахстана, Германии, разных городов Российской Федерации. Зал радушно встретил выступление гости из Дагестана, известной ученой, доктора филологических наук Фанды Ганиевой и гостя из Киргизии, известного адвоката Али Касумова.

Особую красоту вечеру придали песни С.Керимовой в исполнении лезгинских певцов. Вокалисты и танцоры ансамбля «Сувар», руководителем которого по сей день является С.Керимова, подарили зрителям много приятных минут.

(Продолжение на стр.8)

ГОСТИ НАШЕЙ РЕДАКЦИИ

НА ПОДСТУПАХ К ПОБЕДЕ

Вот уже 10 лет, как газета «Самур», в частности автор этих строк, следит за успехами спортсменки Фариды Азизовой. Эта боевая, волевая и целеустремленная девочка своим трудолюбием, необыкновенной хваткой и силой воли привлекает внимание не только специалистов, но и многочисленных болельщиков. Среди читателей «Самура» у нее даже появились свои фанаты. За эти годы мы стали свидетелями становления ее как личности.

Несколько дней назад ей исполнилось 18 лет. Фарида с радостью приняла приглашение стать гостем нашей редакции. Эта симпатичная девушка с

красивыми выразительными глазами оказалась на редкость интересной собеседницей.

Выросла Фарида в городе Кусары, в семье Шихаммеда и Фазили, где кроме нее воспитывались два ее брата, старший Шахин и младший Аллахверэн. С детства она отличалась от своих сверстниц тем, что ее привлекали исключительно мальчишеские игры, особенно, как она в шутку говорит, «даг-баг», то есть бои. Мальчики даже старшего возраста немного побаивались ее. У этой худощавой, с болезненным видом девочки был напористый, совсем недетский характер, она не любила сдаваться.

Однажды, увидев маленькую девочку, кошкой карабкающуюся на дерево, тренер детской секции по тэквондо Кямран Карибов решил поговорить с ее родителями, чтобы те отдали ее в секцию. Тот день, ставший началом совершенно другой жизни, Фарида запомнила на всю жизнь. Это было 3 декабря 2003 года. Она стала единственной девочкой в секции, поэтому драться ей приходилось с мальчиками. Молодой тренер уже тогда разглядел в ней будущую королеву тэквондо. Он не только бесконечными тренировками, но и доверием готовил свою воспитанницу к вкусу будущих звездных побед.

Ей хватило 3-х месяцев, чтобы о ней заговорили во всеуслышание. На чемпионате республики среди кадетов она заняла третье место в весовой категории 31 кг. Через 2 года на республиканском чемпионате среди своих сверстников она завоевала золотую медаль. Ее приняли в сборную команду Азербайджана.

В 2006 году на чемпионате Европы в

Будапеште Фарида завоевала бронзу.

В 2007 году с чемпионата мира, проходившего в Турции, она возвращается с бронзой.

На чемпионате Европы 2009 года ей опять досталось третье место.

В 2011 году на чемпионате мира в Баку Фарида заняла второе место и завоевала долгожданную лицензию для участия в олимпийских играх, к тому же вошла в историю как самая молодая спортсменка в составе Олимпийской

сказала она. В этой уверенности я увидела ее будущие успехи. Да и не только я, многие поклонники ее таланта уверены, что она будет чемпионкой олимпиады, заставит поднять флаг Азербайджана в ее честь, и принесет еще немало наград нашей республике.

Прочитав в последнем номере нашей газеты заметку о чемпионате Европы по тэквондо среди молодежи в Кишиневе, проходившем в апреле 2013 года, и запомнившимся нам яркой победой азербайджанской спортсменки Фариды Азизовой (67 кг), наш земляк, Альберт Сафаров, с радостью позвонил в редакцию нашей газеты, поблагодарил за статью и попросил передать чемпионке лично от себя денежную премию в размере 500 евро. Мы с удовольствием вручили премию Фариде.

Фарида с детской доверчивостью рассказала нам о своей необычной спортсменской жизни, которая подчинена жестокому графику. Но, несмотря на все трудности и ограничения, другой жизни она для себя не представляет. Фарида подчеркнула, что своими победами она обязана нескольким людям. Это, в первую очередь, конечно, ее родители, которые доверили ей самостоятельную жизнь вдали от родного дома. Это ее тренеры в сборной Азербайджана Гюндюз Абдуллаев и Алекпер Имамалиев. И безусловно, ее неизменный тренер Кямран Карибов, вложивший всю свою душу и талант в воспитание будущей чемпионки. Она любит этих людей, любит свой несравненный город Кусары и свою страну. Именно им она посвящает все свои победы!

С.КЕРИМОВА

- Я обязательно завоевую золотую олимпийскую медаль в Рио де Жанейро! Я еще покажу! Я еще докажу!

сборной Азербайджана.

Эту страницу в своей автобиографии она считает одной из самых ярких. На чемпионате мира, проходившем в Египте, Фарида вновь оправдала надежды своих тренеров, встав на самую высокую ступень пьедестала.

Затем олимпиада. Наши ожидания, тревоги и разочарования. Судейская ошибка, оказавшаяся роковой. Боль и обида на лице молодой спортсменки. Помню, как мне было не по себе, будто эта жестокая неудача постигла меня сама. Невольно напомнил своей гостье о горечи поражения на олимпиаде я, однако, была приятно удивлена боевым настроем спортсменки:

- Я обязательно завоевую золотую олимпийскую медаль в Рио де Жанейро! Я еще покажу! Я еще докажу! - уверенно

МЫСЛИ ВСЛУХ

ЕЩЕ РАЗ О НАШЕМ ЯЗЫКЕ

Находясь в родительском доме, среди своих, чувствуешь себя далеко от всякого рода проблем, с которыми сталкивается человек в этом бренном мире. То ли оттого, что повзрослела и многое начала осознавать, то ли оттого, что среда поменялась, но оказавшись чуть вдали от родных мест и людей, на многие происходящие вокруг меня события я стала смотреть по-другому.

Помню, еще в 4-ом классе я была здорово удивлена тем, что мы будем проходить уроки лезгинского языка (я тогда не знала о возможности существования такого урока). Странно, почему меня это тогда удивило?! Ведь в нашем классе все учащиеся были лезгинами. Так вот, когда мы, наконец, дождались обещанного урока, я была крайне разочарована: я ожидала увидеть книги на лезгинском языке, лезгинскую письменность, услышать родную речь, но, уроки оказались простой формальностью. Нас спросили, знаем ли мы какой-нибудь лезгинский стих или песню, можем ли прочитать. Также по желанию разрешалось уйти домой и не посещать этот урок вообще. Такие уроки, конечно, долго продолжаться не могли и, в конце концов, они вообще прекратились и никогда более не проводились у нас в школе (речь

идет о Худатской средней школе). Только теперь, спустя 15 лет, я понимаю все причины тех малых, однако очень значительных для лезгинского народа событий.

Известно, что каждое событие имеет свое отражение в нашей жизни, и выше описанное не могло не сказаться на моих знаниях. После окончания школы, приехав учиться в Баку, я познакомилась с людьми, которые интересовались кавказскими народами, включая и лезгин. Ни на один их вопрос об истории моего народа, о его письменности, литературе я не смогла ответить, не смогла даже перевести на лезгинский язык хотя бы одно предложение, не вставляя при этом иноязычных слов. Как же мне было стыдно..

Именно с этого дня и начались мои усилия в деле изучения лезгинского языка.

Говорят, что односложность слов в любом языке говорит о его древности. Я горда тем, что лезгинцы, несмотря на тысячи лет, которые остались позади, смогли донести лезгинский язык до наших времен, пусть и не в чистом виде. Удручает другое.

Я не оканчивала филологиче-

ского факультета, я не специалист по лингвистике, но поиски «истинных» дали мне кое-какие знания, чтобы суметь разобраться в происхождении некоторых слов лезгинского языка. Так вот, интересуюсь лезгинским языком, я начала читать лезгинскую литературу, и, была сбита с толку количеством заимствованных слов в текстах. Хотелось бы, чтобы мы из этого сделали себе вывод: нужно очищать язык от инородных слов. Лезгинский язык не бедный язык, у нас своих слов хватает!

Я, конечно, понимаю, в мире

Нужно очищать язык от инородных слов. Лезгинский язык не бедный язык, у нас своих слов хватает!

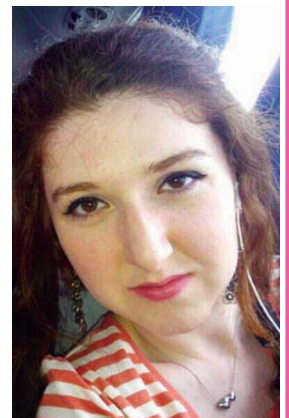
развивающихся технологий в любом языке появляются неологизмы, и понимаю, что история также вносит кое-какие коррективы. Мне не дает покоя другой вопрос: забытые слова мы поспешили заменить словами из других языков, а те слова, что у нас есть? Зачем использовать заимствованные слова, в то время, как в лезгинском языке они уже есть?!

Общаясь во времена студен-

чества с девушками из других лезгинских деревень и городов, я узнала о диалектах лезгинского языка. Одна из них, например, дядню называла «емши». Услышав это слово, я не смогла удержаться от смеха. На что она мне возразила, сказав, что у них в Кусарах все так говорят. А как же слово «хлер»? Ведь у нас в деревне и в соседних деревнях все используют слово «хлер», и в том, что это слово исконно лезгинское, нет никаких сомнений.

К чему я привела этот пример? Не лучше ли, не справедливой ли заменять слова, которые забыты одной половиной лезгин, имеющимися аналогами из других диалектов лезгинского языка, чем заимствовать их из иностранных языков? Почему не рассматривается этот вариант восстановления и очищения лезгинского языка? Мне ответили, что, мол, эти слова знают только лезгинцы по эту сторону Самура, что лезгинцы по ту сторону Самура они незнакомы и это лишь еще больше отдалит нас друг от друга.

Разве задача заключается не в том, чтобы донести эти слова до всех лезгин применяя их в литературе, точно так же как они вводили когда-то тюркские и персидские слова. Ведь эти слова тоже изначально не были нам знакомы! Мне сказали, что не все так просто, там сидят люди намного

умнее меня и знающие больше чем я. С этим согласиться было трудно, да я и не согласилась, ведь я так и не узнала причину такого странного отношения наших специалистов к языку.

В конечном итоге я пришла к выводу, что рада тому, что не знаю какого-то там литературного лезгинского языка, мне приятнее слушать простую деревенскую лезгинскую речь, в которой никто не смягчает «грубых, гор-таных» звуков, не пытается подстраиваться под какой-то другой язык. Наша уникальность и есть наше достоинство.

Гюльнара КАРАХАНОВА

HÜSEYN MİRTƏQƏVİ

Билəрсən

Sevgim gül dəstəsi, qucaq-qucaqdi
Sevseydin başına sovurlucaqdi...
Sənsə elə bildin bir oyuncaqdi,
Oynadıb-oynadıb ata bilərsən.

Sevdisiz həyatın şübhədə, şəkkədə,
Səninçün eynidir pis də, qəşəng də...
Tənha qovruluram yorğan-döşəkdə
Sən işə rahatca yata bilərsən.

Bigənə ürəyin qışa dönübdü,
Sərgərdan, yuxulu huşa dönübdü,
Soyuyub, quruyub, daşa dönübdü
Onu hər naşıya sata bilərsən.

Amanabəndəm

İlahi, aman ver, amanabəndəm -
Tələdən asılı, Səndən asılı...
İlahi, demə ki, naşükür bəndəm,
Çətine düşəndə məndən asılır...

Soyuq baxışlardan buza dönmüşəm,
Gümbəzə atılan qoza dönmüşəm,
Xırdalar içində toza dönmüşəm -
Qalmışam dumandan, çəndən asılı.

BİR ƏSƏN YELDİ ÖMÜR

Boşalmış yay kimi, tarıma yetəm...
Çətin ki, kimsənin karına yetəm.
Maaş-məvacibim qarına yetən,
Olmuşam quş kimi, dəndən asılı.
İlahi, aman ver, amanabəndəm...

Necə daşıyım?

Sən ömrümə sevda olub yazıldın,
Payızma çiçək açan yaz oldun,
Çox heyif ki, ani oldun, az oldun...
Bu həsrəti indi necə daşıyım?

Payız gəldin yaz qayıtdın sonatək,
Necə qiydın, könlüm gölü donatək?
Sevdamızı yaşatmadıq sonadək,
Bu həsrəti indi necə daşıyım?

Şimşək kimi necə çaxdın, çağladın?
Bulud oldun, yağış yağdın - ağladın...
Mən yazığa birçə həsrət saxladın,
Bu həsrəti indi necə daşıyım?

Sən xəyalsən indi xəyal, şirinin!...
Necə gəlim? Necə gülüm, görünüm?
Hey istəmə qarənliyə bürünüm,
Sənlə keçən gecələri yaşayım!...
Bu həsrəti indi necə daşıyım?!

Kişi nədi?

Ömrümün düz yolu keçdi təngidən,
Bəxt atım büdrədi, yaman kişədi.
Könlüm yarasına məlhəm eyləyən
Zamanın atdığı bu tikiz nədi?

Dağ dözürlə deyirlər, sellər yaş deyil!
Başı ağarıbsa, demək daş deyil.
Kişi qalxammırsa, bu bardaş deyil,
Əcəldi, ya molla, ya keşiş nədi?

Həyatım ağacdı, nəfsim sarmaşdıq,
Bu nəfsin əlində girinc qalmışdıq.
Giləsi bir tikə, suyu bir qaşdıq,
Çərlemiş ac gözədə bu vərdiş nədi?

Yüz evi dağıldıb yıxar bir yalan.
Yüz küçə xofunu gizlər bir dalan.
Qırxında nə gördü, gorunda çalan?
Əllidə bu çəkiş, bu bərkiz nədi?

Adam var asfaltıdı - özü üz görüb...
Əyrini əymişəm, düzü düz görüb.
Könlümün zindanı polad gürz görüb,
Əlində tutduğun o çəkiş nədi?

Arzum var, Şahdağdan Marxala aşım,
Dağ keçim! Demiram aran doluşım,
Kişə sel gəlibdi, deyir adaşım,
Mən Kürü keçmişəm, aye, Kiş nədi?!

Bu sevda...

Bu sevda şam kimi ərtdi məni,
Susuz ağac kimi qurutdu məni,
Od vurub yandırdı, qovrultdu məni,
Külümlə oynadı, gülüm dediyim.

Bu sevda mənimçün şirin həyatdı,
Gün kimi çıxmışdı, gün kimi batdı.
Həç nədən arxamda kölgə yaratdı,
Kölgəmlə oynadı, günüm dediyim.

Dərdimi köçəri quşlara dedim,
Sellərə - tökülən yaşlara dedim,
Cansız qayalara, daşlara dedim...
Canımı almadı ölüm dediyim!..

Yadına düşsəm

Əgər yadına düşsəm,
Xatırla sevda dolu
Yüz ömrə tən günləri.
Arzu dolu günlərə,
Demə itən günlərim...

Əgər yadına düşsəm,
Nə doluxsun, nə ağla,
Mənim tək kimsəsiz
Söyüdləri qucaqla!

Əgər yadına düşsəm,
Səmələri seyr elə -
Ulduzlar çiçək-çiçək,
Axmış bir ulduz kimi
Boş yerim görünəcək!

Əgər yadına düşsəm,
Axtar məni xəyalda,
Soruş düşüncələrdən,
Qoşa addım sədalı
Yağışlı gecələrdən...

Əgər yadına düşsəm,
Könlün məni istəsə,
Arzulasan, diləsən...
Sən qulaq as ürəyə,
Qulaq asma dilə sən.

Əgər yadına düşsəm,
Çox da uzaq getmə sən.
Axtar məni gözündə,
Axtar dodaqlarında...
Axtar məni özündə!
Əgər yadına düşsəm...

Хачмаз райондин Ялама хуьре вичин 87 йис хьанвай Магьият бадеди зав гьалдай фенвай са куйьне дафтар вугана. Туракь вили рангунин жидд алай и ацлу дафтардин чарар девирди хьини авунвайтани, иер хатлуналди, лезги члалалди кхьенвай цларар хьсандиз келдиз жезвай. За муькуфдаказ дафтарда кхьенвайбуьр келдиз акурла, кьари-дин плузаррик хьвер акагна:

- Чан руш, шумуд йисар я за ви рехь вилив хуьз. И дафтар за садавни тагана ваз хьенвайди я. Адан кьадир ваз чир жеди лагьана фагьумнай за.

- Эхь, гьикьван члав я дедиз вахь галаз гуьруьшмиш жез кланз, - лагьана бадедин гафариз адан Ялама хуьруьн юкьван мектебдин директорвиле кьваллахзавай адан хва Шагьнамаз Севзиханова кьуват гана.

- И дафтар вуна хуьз шумуд йис я? - мягьтелвилелди жузуна за.

- Ци пудкьанни цуд йис я, - дидегьлидин ванчихь кьагьар какахнавай. Кьуьзуь хьана уьмуьрдикай кфет хкудиз хьжезмачир ам хиядри жегьил берейрихь ялзавай. Лезги члалалди йикьарган туькьуйьрнавай, вичиз ван хьайи кьван ширарни манияр иер хатлуналди дафтардиз кхьенвай и дидегьлиди шумудни са йисара ам багьа аманат хьиз хвена, лезги члалалди газет акьудзавай вичин ватангьлидиз вугун лезги дидеди хайи члалаз икрам авунни са кувьинви гекьгиз тежер чешне тир.

- Дафтар за юкьван мектеб акьалтарай йисуз зи стха Рчаб муаллимди заз пишкеш яз ганай. Зани аниз зи риклиз эсер авур ширарни баядар кхьенвай.

Чи ихтилат акьван ширинди хьана хьи, заз са шумуд сят кьван вахтар мус алатнатлани хабар хьанач.

- Зи аялвал Кцлар райондин Хуьлуьхь хуьре феинди я. Зи буба Агьмед Шефиеваз 11 аял

авай. Зун хизанда виридалайни гьвечлиди тир. Зи риклел хьсандиз алама, суваз, лардиз веькери-кай клунтар кьаз фидайла рушари бейдерал илигдай. Садбуру фад лугьунрик кьил кутадай:

*Авал вал,
Вал алкуди,
Тум галкуди,
Вах нахумтал,
Гьалал хутмал,
Кьари саьтализ,
Кьуьзуьд калтуьгиз,
Муьхьсер акваз,
Хуьр такваз,
Эхьне хквез,
Вун текхьвез.*

Гагь-гагь рушар бендерив рахадай. Им чи виридалайни рикл алай машгулат тир. Вучиз лагьайтла рушарин алакьунар гьа манийра винел акьатдай. Вични и манияр иер ванцелди лагьана кланзавай. Сада лугьудай:

БАДЕДИН ЙИКЪАРГАН

*На яйлахрин атир гьида,
Чан дагьларай кьарагьай чар.
Ви плузарар табгагьдин чар,
Элкьвена чаз жаваб це яр.*

Муькуьда алаз жаваб гудай:
*Вун гьуьлерай гьиниз фида,
Чан йисуьриз акьатай яр.
Гьайиф тушин чарадаз жез,
Вил саламаз кьагьатай яр.*

Ахпа масад члалал кьведай:
*Гатун дагьда живер ама,
Табасаран гад я гада.
Хей яйлахотай тахтанмаз,
Мехьер авун фад я гада.*

Гьа икI, баядрин сел ахьа жедай. Рушар манияр лугьуз-луьгуьз фидай, реькин яргьивални раькинни кун риклелай алуддай.

Магьият бадеди вичин ихтилатдиз давамзава:

- Мектебдиз зун Яргундал муаллимвиле кьваллахзавай зи стха Рчабан кьваллий фена. Чан руш, жуван тарифар авун хьсан кар туш. Анжах тариф тавунани

кьвале вад гада аял чехи авуна за. Гилан девирда аял хуьз вуч ава кьван. Чи береди аялрал алуьклардай пек авачиз шалвардин клан атлуьдайди тир хьи, куйьцуьн тауьрай. Идалай алатай пек адал, адалай алатайди муькуьдал, кукьвар жедалди алуьклардай чна.

Гаьфбуруз хьиз вилералди четинвилерни дарвилер акур и дидегьли уьмуьрди акьван ацлара туна хьи. Дуьньядиз гьайи пуд велел вичин гьилералди сура туна дидеди. Тарилел 10, Афтандил 19, Кьайитмаз 40 йиса аваз квадарай ада вилерин накьвар кьенез кужумна, чинеба дерт чуьгуна. Гьуьлуь 48 яшда дуьнья дегишарна.

Кьве хчин - Шагьнамазани Вадияран хизанри, сусарини хтулри вичиз риклин сидкьидай

кьвал-югь рестеда туна, фу-кьафун гузватлани, кьариди вичин кьвале ялгьуздиз уьмуьр гьалзава. Яшар фена, начагьвилери вичиз басрух гузватлани, юкь чемеьрук хьиз каванватлани, Магьият бадедин чандик цвөгь кумачиз туш. Вичин салаз, багьдиз вичи кьуллуьгьда, перни керки гьилий аватдач.

- За йифди-югьди Аллагьдиз дидзава хьи, реькивалди зи кьвач чилдик гьил свикл хьурай, - лагьана хуьруьна кьари.

Зи вилик чай, фу гьидалди рикл акьатдай Магьият бадедин. За гьил фал яргьи авурла секин хьана ам. За вичивай баядар лугьун тлалабайла адан баядрин сел ахьа хьана. Галатна рикли чубарухдин рикли хьиз фад-фад

ягьзавайтани, ам акьваззавачир, ихьтин душлуьш мад гьиле гьат тийндайдакьай кичлэзавайтла адаз? Ингье адан баядар. Абуьрукай гьибур вичинбуьр, гьибур элдинбуьр ятла низ чида кьван?

*Прид хуьруьз яд гузавай
Кьелем яраб гьинаватла?
Гьинаватлан Аллагьди хуьй,
Аоав риклин сир гьуматла?*

*Клани ярдин кланивлияй,
Аватналда чуьнгуьр гьилий.
Ви чуьнгуьрдин сим атуй яр,
Зи риклин тлал ваз атуь яр.*

*Кьакьван пелел экьвечда зун,
Шилесардиз Эсли (э)кьвечда,
Я кай Керем, дад я гьуьз.*

*Я чан диде, зазни кланда,
Базардавай няметрикай.
Вучда гила и дуьньадал,
Кланид тахьай девлетрикай?*

*За пенжердай килизайла,
Хел-хилеллай хурмадин тар.
Эсли кайи кьадал иш,
Лауу нафтлао иуьше гьай яр.*

*Шагь дагьдилей сел атана,
Ам авахьна гьуьлуьз фена.
Сир сад авур яр акурла,
Зун чилерай-чилиз фена.*

ЧИ РУЬГЬДИН ИВИРАП

Зун хьидайла кьвалбулуьх акатна Магьият бадедихь:

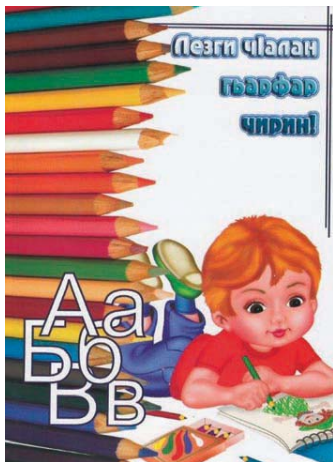
- Вун фад хьфизва, чан руш, завай ваз вири ихтилатар ийиз хьанач.

- Зун мадни хкведа, чна тухдалди гафарла, - лагьана гаф гана за адаз. Гаф кьилиз акьудна кланда. Вучиз лагьайтла чи бадеяр чи члалан университетар я. Абуьрувай чирна кланзавай акьван затлар ава хьи!

С.КЕРИМОВА

“САМУРДИН” МЕКТЕБ

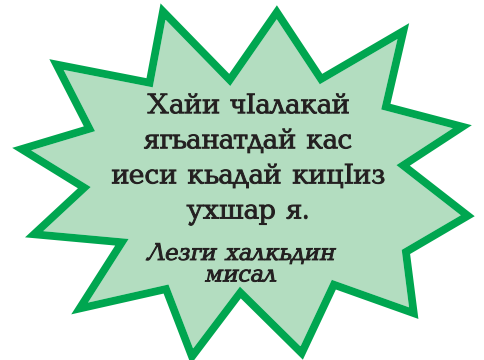
ЧИ АЯЛАР ПАТАЛ

■ Аялар чи уьмуьрдин экв я, гележег я. Абуьр гьикъван сагъламдиз, гьикъван акьуллудиз ва чирвилер аваз чӀехи хьайитӀа, чи гележегни са гьакъван экьуди жеда. Чна чи гележегдин даяхриз зегьмет вуч ятӀа, хайи чӀални хайи чил гьикӀ хуьдатӀа аялзамаз чирна кӀанзава. Абуьрун кьилелай диде-бубадин тавази алудна кӀанзава. Гьа ихьтин кьайгьударвал фикирда аваз «Уьфуькь С» тешкилатдини «Самур» газетдин редакцияди «Лезги чӀал чирин» тӀвар ганвай кӀватӀал чапдай акьуднава.

Играми аялар! И ктабдин куьмекдалди квевай лезги гьарфарни гафар дуьз кхьиз жеда. Ина квез кӀани шикиларни ганва. А шикилриз гьихьтин рангар ягьана кӀанзава тӀа фагьумна, кардив эгечӀ!

КӀеве акӀайтӀа, диде-бубайрин, чӀехи вахаринни стхайрин куьмекдикай менфят кьачу. Гьа икӀ авуртӀа, квекай хайи чӀалал рикӀ алай, ам хуьдай женгчирни жеда.

«Уьфуькь С»
«Самур»

Цийивилер
www.samurpress.net

КВЕЗ ЧИДАНИ?

- Дуньядин виридалайни кьадим ктабхана чи эрадал кьведалди III виш йисуз арадал гьайин Александриядин ктабхана я.
- Йингидиз фидай поездрин, гьакӀни абуьруз кутугай ракъун рекьерин кьадар кьвердавай мадни пара жезва. Исятда Европада гьаф улквейра девирдив кьадай поездрикай менфят кьачузва. Россияда Казандинни Екатеринбургдин арада сятда 300-400 километрдин рехь фидай ихьтин улакьри кӀвалахзава. Дуньядин виридалайни фад фидай поездар Китайди туькьурнава. Абуьрун йингивал сятда 486,1 километр я. И йикьара Россияда сятда 160 километрдин рехь фидай кьве гьвадин поездар кардик кутада. 2015-йисалди Москвадин вири аэро-экспрессар кьве гьвадин бур жеда.

- Ктабрин кьадардал гьалтайла Россиядин гьукуматдин ктабхана виридалайни девлетлу я. Ина дуньядин халкьарин 367 чӀалал кхьенвай 44,4 миллион ктаб ава.
- Виридалайни гьаф ктаб кӀелзавай улквейрин сиягда Гьиндистанди сад лагьай, Таиландди кьвед лагьай, Китайди пуд лагьай чка кьазва.
- Гьар инсандал гьалтзавай ктабрай Гуржистанди сад лагьай чка кьазва. И улкведа гьар 1000 касдал 16500 ктаб гьалтзава.
- Америкадин Садхьанвай Штатра 118 агьзур ктабхана ава. Ина гьар йисуз 300 агьзур кван ктабар чапдай акьудзава. Абуьр виридалайни пара и улкведа маса гузва. АСШ-ди гьар йисуз ктабар маса гунай 24 миллиардди 260 миллион доллардин менфят кьачузва.

ЧЕШНЕ КЪАЛУРЗАВА

Кьибле Дагьустанда вири Россиядиз чешне кьалурзавай юкьван мектебрин кьадар кьвердавай пара жезва. Ихьтин мектебрикай сални Ахцегь шегьердин 2-нумрадин юкьван мектеб я. И кархана гьеле 2006-йисуз улкведин «Чирвилер» программдин 1 миллион манатдиз лайихлу хьана. Гьам и, гьамни шегьердин маса мектебрин 6 муаллимдиз Россиядин Федерациядин президентдин 100 агьзур манат пудин грантар гана. И йикьара малум хьайвал, анжах Ахцегь, СГтал Сулейманан, Кьурагь ва Докьузпара районра вири Россиядиз чешнелу тир юкьван мектебрин кьадар 10-далай алатнава.

ЧИРВИЛЕРИН ШЕГЬЕР

М.В.Ломоносован тварунихь галай Москвадин Гьукуматдин Университет мад дуньядин виридалайни хьсан чирвилер гузвай илимдин карханайрин сиягда гьатнава. Вичин бине 1755-йисуз кутунвай ина 27 рекьай ва 57 пешедай кадрияр, 168 пешекарвий аспирантар ва докторантар гьазурзава. Исятда МГУ-да 40 агьзурдалай виниз жегьилер чирвилер кьачузва. Идалай гьейри 10 агьзур аялди и университетдин мектебра кӀелзава. Университетдихь 30 факультет, 15 институт, 4 музей, 350-далай виниз кафедраяр, илимдин парк, ботаникадин багь, илимдин ктабхана (фондуна 9 миллион ктаб ава), кьилди чапхана, меденятдин меркез ва интернет мектеб ава. Гьавилий Москвадин Гьукуматдин Университетдиз «чирвилер гузвай шегьери» лугьзува.

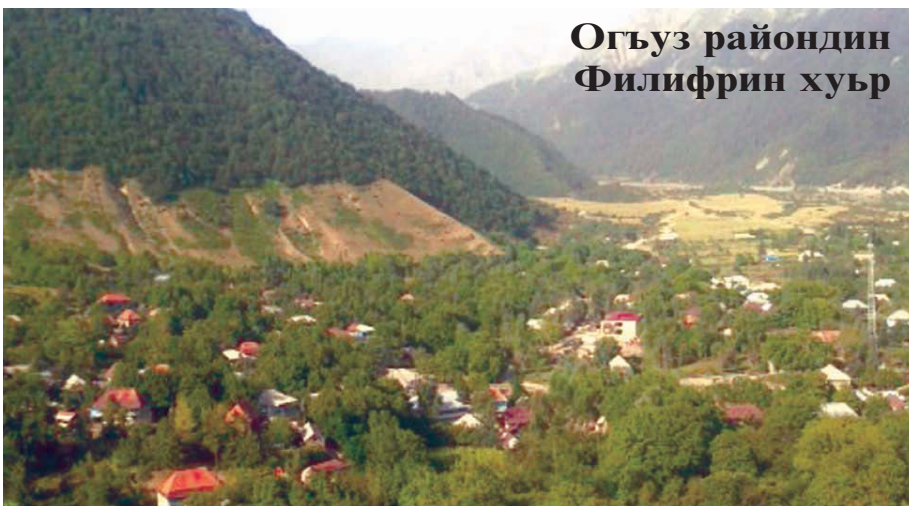
АЯЛАР КЪАЮМВИЛИК КВА

Гьикъван дарвилер аватӀани, эхиримжи йисара Дагьустан Республикади аялрин ихтиярар хуьнин жигьетдай гегьенш камар кьачузва. Ина агьалияр социальный рекьай хуьдай органрин дувак кваз гьаф кӀеве авай хизанриз ва аялриз куьмек яз цийи кьурулуш арадал гьанва. Ингье абуьр: хизанриз ва аялриз куьмек гудай мекрезар, аялар ва жегьилар патал яшамин жедай чкаяр, яшар бегьем тахьанвай бур патал меркез, тӀимил мумкинвал авай аялар ва жегьилар патал махус меркез, акьулдиз кьери аялар патал «Кьайгьударвал» тӀвар алаз тешкилнавай кӀвал-интернат. Магьачкъаладилай гьейри республикадин 37 райондани ихьтин карханаяр кардик ква. И муькьвара аялриз кьаюмвал ийидай мадни кьве меркез кардик кутунва.

САД ХЬТИН ИХТИЯРАР

Россиядин гьукуматди диндин рекьай вини дережадин чирвилер кьачуз кӀанзавай бур патал кьудай шартар туькьурнава. Ина гьихьтин хьайитӀани конфессийрикай тир инсанривай институтра ва университетра чирвилер кьачуз жезва. И муькьвара улкведа мадни 3 диндин институт кардик кутунва. Гила Россияда 162 институтдани университетда диндин рекьай вини дережадин чирвилер кьачуз жеда. Абуьрукай 49 православдин, 70 - мусурманрин, 4-католикрин, 2 - буддистрин ва 2 - иудаистрин институтар я.

Огьуз райондин Филифрин хуьр

РИКӀЕЛ ХУЬХ!

Гафар дуьз кхьин патал абуьрун формайра сесерин нубатар чир хьана кӀанзава. ЧӀала са гафунин кьилдин формайра сесер гагь сабуьр, гагь масад бур хьуниз нубатар лугьуда.

I. Ачух сесерин нубатар:
а) и - е(э): вегьин - вегьемир;
кьежин - кьежей;
б) уь - е(э): уьцӀуьн - уьцӀвей; регьуьн - регьвез;
в) у - а - и: галкӀун - галкӀай - галкӀиз; хкун - хкай - хкиз;

г) у - а: атӀун - атӀай; атуьн - атай;
д) и - а: дигин - дигаь.
II. Ачух тушпир сесерин нубатар:

б - пп: гьаб - гьапар;
г - кк: мег - мекер;
д - тт: гад - гатар;
б - пп: кьаб - кьапар;
гь - кь: легьв - лекьвер;
ж - чч: раж - рачар;
з - цц: кьаз - кьацар.
Вансуз зайифбур абрун-тирвалди эвез хьун:

к - кӀ: вак - ваклар;
т - тӀ: вирт - виртлер;
хь - кь: гьахь - гьаьхар.
Вансуз зайифбур вансуз гужлуьбурадиз эвез хьун:
к - кк: кек - кикер;
п - пп: туп - тупар;
т - тт: вахт - вахтар;
хь - кь: хьвехь - хьуькьвер;
ч - чч: карч - крчар.
Ачух сесерин нубатар - анжах глагола ва ачух тушпир-бурун анжах существительныйра киле физва.

ЮБИЛЕЙ ПИСАТЕЛЯ-ЖУРНАЛИСТА

(Начало на стр.4)

Весь вечер юбилей была на сцене в контакте с залом, временами читая свои стихи, что придавало мероприятию особый душевный характер. Вся сцена была буквально завалена букетами цветов от почитателей творчества юбиляра.

Выразившая признательность участникам мероприятия Седает Керимова отметила, что продолжит деятельность по развитию литературы и искусства, будет стараться и дальше радовать своих читателей и слушателей новыми творческими успехами.

Вечер длился три часа, а после его официального завершения многие зрители поднялись на сцену, чтобы выразить благодарность юбиляру. Только в 12-ом часу гости стали расходиться. Ответственные работники филармонии позже признались, что такого душевного вечера, и такого количества букетов цветов они уже давно не видели.

АзерТадж

ГАФАПАГ

Айса	-	бахтуни тагъизвайди
Акач	-	дагъдин лиф
Жегъ	-	кьушун
Къиндил	-	тармар
Лацам	-	лацу хеб
Лагавти	-	недай хъчарин сорт
Мескев	-	мичивал алай яру ранг
Миткьал	-	ужуз сая чит
МукIраг	-	ёлка
Мутак	-	кIаник кутадай хъцуган
Муьштет	-	ципицIрин сорт
Нанахар	-	нен тийидай хъчар
Нармаяр	-	ципицIрин сорт
Пекеш	-	галстук
Перен	-	кьалп документ
Ригъе	-	культивация
Сакъар	-	пелел лапу матI алай хеб
Самурган	-	хуьрекдикай кинияр
		хкуддай алат
Сублубан	-	лезги фан са жуьре
Сен	-	мурад
СубьнкIуьр	-	гипноз ийизвай кас
Такъуб	-	жем
Тару	-	ракъин пепе
Тархъан	-	яргъи жегъил
Тим	-	хатур

MİNNƏTDARLIQ

60 illik yubileyimlə bağlı Azərbaycan və Dağıstan mətbuatında öçerk və məqalələrlə çıxış etmiş tanınmış alimlər, filologiya elmləri doktorları Vaqif Yusifli, Fəida Qəniyeva, filologiya elmləri namizədləri Əziz Mirzəbəyov, Bəybalə Ələsgərov, politoloq Xəncan Qurbanova, məşhur yazıçı-jurnalistlər Müzəffər Məlikməmmədov, Flora Xəlilzadə, Mərdəlil Cəlilov, Gülerə Kamilova, onlayn jurnalistləri Lətif Şamxal, Rüstəm Əzimov, Raysama Fətullayeva, Korğlu Fərzəliyev və başqalarına, o cümlədən səhifələrində mənimlə bağlı materiallara səxavətlə yer ayırmış "Ləzgi qəzeti", "Ədəbiyyat qəzeti", "Nəstəyəşeye vremya", "Ədalət", "Kaspi", "Bakinski raboçi", "Qusar Kulap" qəzetlərinin, "Gənclik", "Aram" jurnallarının, o cümlədən respublikamızın Quba, Xaçmaz, Qəbələ, İsmayilli, Oğuz, Lənkəran, Lerik və başqa rayonlarında çıxan qəzetlərdə yubileylə bağlı məqalələr çap etmiş həmkarlarına minnətdarlığımı bildirirəm. Yubileyə bağlı operativ təşəbbüslər yayımlamış "AzTV", "Speys", "Lider", "İctimai" kanallarının, "Azertac" informasiya agentliyinin, "salam-news.org", "lezgi-yar.ru", "juvanbur.net", "shax-dag.ru", "fnka.ru" və digər saytların rəhbərlərinə təşəkkür edirəm. O cümlədən "Samur" qəzetinin saytına, mənim şəxsi saytıma, eləcə də elektron ünvanıma təbrik teleqramları ünvanlamış bütün insanlara məhəbbət və sayğılarımı bildirirəm. Yubiley məclisində iştirak etmiş bütün əzizlərimə ürəkdan minnətdarlıq edir, onlara xoşbəxtlik diləyirəm.

Hörmətlə: Sədaqət KƏRİMOVA

ВНИМАНИЮ ЧИТАТЕЛЕЙ!

В районах республики на газету "Самур" можно подписаться коллективно и индивидуально в любое время.

Годовая подписка составляет 15 манатов.

Продается двухэтажный дом в Гусаре

Постоянная вода, телефон, газ, фруктовый сад. Цена договорная. Конт.телефон: (050) 734-14-55

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

"Samur" qəzetinin kollektivi Şahismayil İsmayilova qardaşı

Muxtarın

vəfatından kədərləndiyini bildirir və onun doğmalarına dərin hüznə başsağlığı verir.

ША, ЛЕЗГИ ЧІАЛАЛ РАХАН!

Бубадинни хтудин ихтилат Разговор деда и внука

- Я хтуд, вуна вуч пийизва?
- Что делаешь, внучок?
- Дустуниз sms кхьизва. Им текстинни малумат я.
- Пишу другу sms. Это текстовое сообщение такое.
- Заз ам вуч затI ятIа хьсандиз чизва, зун акъван кьуьзү туш. Са чIавуз зани дявда хыйи жуван дустариз чарар кхьенай.
- Знаю я что это такое, не такой уж я и старый. Я когда-то тоже писал своим друзьям фронтвикам письма.
- А чIавузни sms-ар авайни?
- Разве тогда были sms-ки?
- sms вуч лагъай затI я? А чIавуз чна масакIа кхьидай. Жуван гълив, чарчел. Чна а чарарин жуван рикIин чими гьиссерни кужумдай.
- Какие еще sms-ки?! В наше время письма писались по-другому. На бумаге, своей рукой. Мы в свои письма частичку души вкладывали.
- Ба, вуна маркаярин алкIурайди яни? Ви рикIел аламани, са чIавуз вуна абур кIватIайди тир.
- Дедо, а ты марки приклеивал? Помнишь, ты их собирал когда-то?
- РикIел алама, чан хтуд. Цийиз чар кхьена, конвертдин сив кIевирна, марка алкIурна ам хवेशила почтадиз тухун заз гьикъван кIани тиртIа вавай кьатIуз жедач. Ахпани жавабдин чар виллв худай.
- Помню родной, помню. Не представляешь как мне нравилось при-

клеивать марки на только-что запечатанный конверт и гордо нести его на почту, а потом ждать ответного письма.

- Куьне чарарин жавабар яргъбурухъ галаз скайпдай рахазва.
- И долго приходилось ждать?
- Гагъ-гагъ гьафтейралди рехъ хуьдай. Са бязи чарар реке квахъдай. Сагъибдив агакьнани, агакьначни тийижиз амукъдай.
- Конечно, бывало неделями ждешь, а оно где-то затерялось в пути. И неизвестно дошло до адресата или нет.

- Квез четин тир хь!
- Как же у вас все сложно было!
- Четин хыйитIани, а чIаван гьалар са масакIа тир. Ингъе за вази ви дустариз килигзава, валла-ла-ла, заз куь язух кьвезва.
- Может и сложно было, но как-то душевнее. Вот смотри я на тебя внук, и на твоих сверстников, и так жалко вас, честное слово.

- Вучиз?
- Почему это?
- Куьди аялвал яни? Яргъи юкьзү я компьютердихъ ацукъзава, яни телефондал машгъул я. Я ми хьни гьава акъвазчав кьвез, я дустарихъ галаз ацукъун-кьаргъун, я маратIу ктабарни кьугънар авач кьвехъ.
- Да разве у вас детство? Сидите целыми днями уткнувшись носом в компьютер или телефон. Ни тебе свежего воздуха, ни нор-

мального общения с друзьями, ни интересных книг или игр.

- За интернетдай жуван дустарикай хабар кьвезва, лап яргъара авайбурухъ галаз скайпдай рахазва.
- Ну ведь я общаюсь с друзьями через интернет, даже с теми, кто в другом городе живет, по скайпу. А книги можно и он-лайн почитать.

- Вунани лагъана ман. Ви он-лайн ктабри чарар пийи хьанвай, руквадин ни кьвезвай халисан ктабдин ери гудани? Са чIавузни!
- Ну ты сравнил. Да разве можно сравнить твои он-лайн книги с потрепанной, пахнущей пылью, но настоящей книгой? Никогда!

- Ба, им 21 лагъай виш йис я! Девирдихъ галаз кам-камуна аваз хьун герек я.
- Дедо, на дворе 21 век! Нужно идти в ногу со временем!

- Вун гьахълу я жеди, хтуд. Мад вучда кьван, чун чара-чара девиррин инсанар я, гьавилый сад-садан гьавурдани хьсандиз акъвазчав. ЯтIани вуна интернетдихъ акъван ялмир. Халисан чьумьур маратIудди я. Жуван чьхи бубадин гафарин чIалахъ хьухъ.
- Наверное ты прав, дорогой. Что поделатъ, мы с тобой из двух разных поколений, и никогда до конца не сможем друг-друга понять. Но ты все же не улежайся так интернетом. Реальная жизнь гораздо интересней. Поверь своему старому деду.

SAMUR

Баş редактор
Сədaqət KƏRİMOVA

Redaksiyanın ünvanı: AZ 1073 Bakı, Mətbuat, prospekti, "Azərbaycan" nəşriyyatı, 3-cü mərtəbə, 101-ci otaq.
www.samurpress.net
www.sedagetkerimova.com
e-mail:sedagetkerimova@gmail.com

Hesab nömrəsi
26233080000
"Kapital bank"ın 1 saylı
Yasamal filialı
kod 200037
VÖEN 130024708

Qəzet Azərbaycan
Respublikasının Mətbuat və
Informasiya Nazirliyində
qeydə alınıb.
Qeydiyyat nömrəsi - 78

İndeks: 5581
Sifariş: 2299
Tiraj: 3000
Tel: (012)432-92-17

"Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunmuşdur